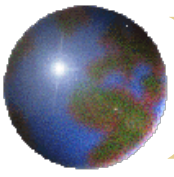

Toplumsal ve kültürel dönüşümler

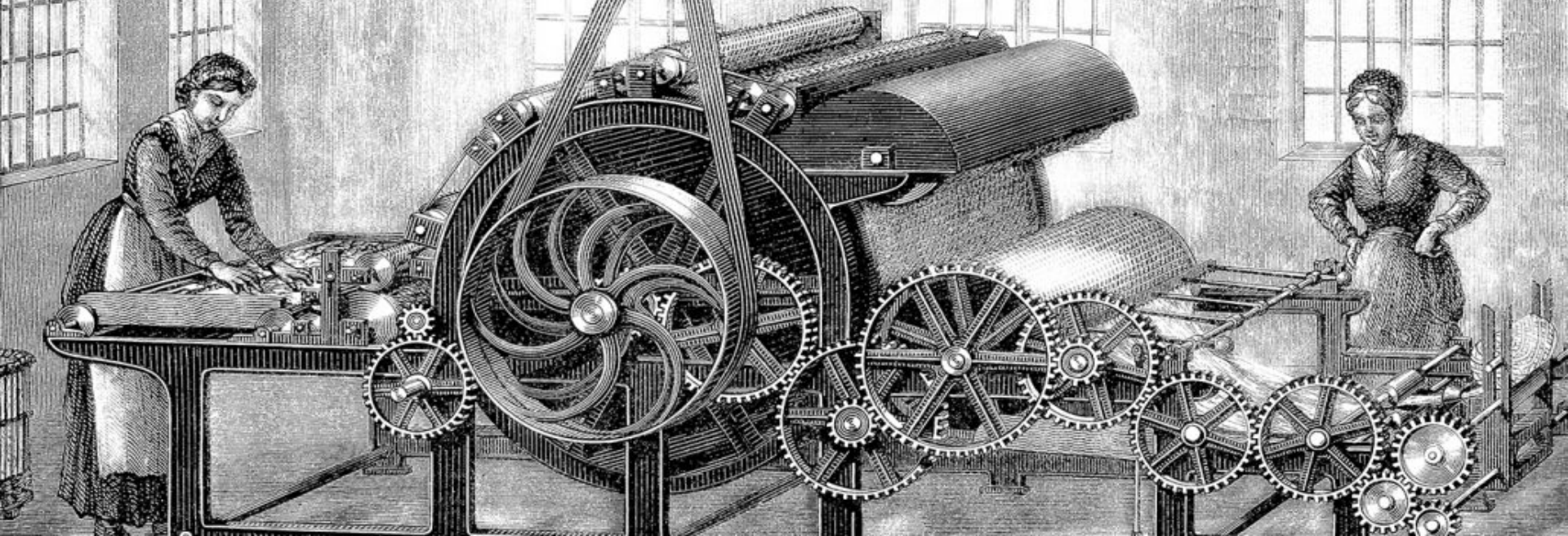
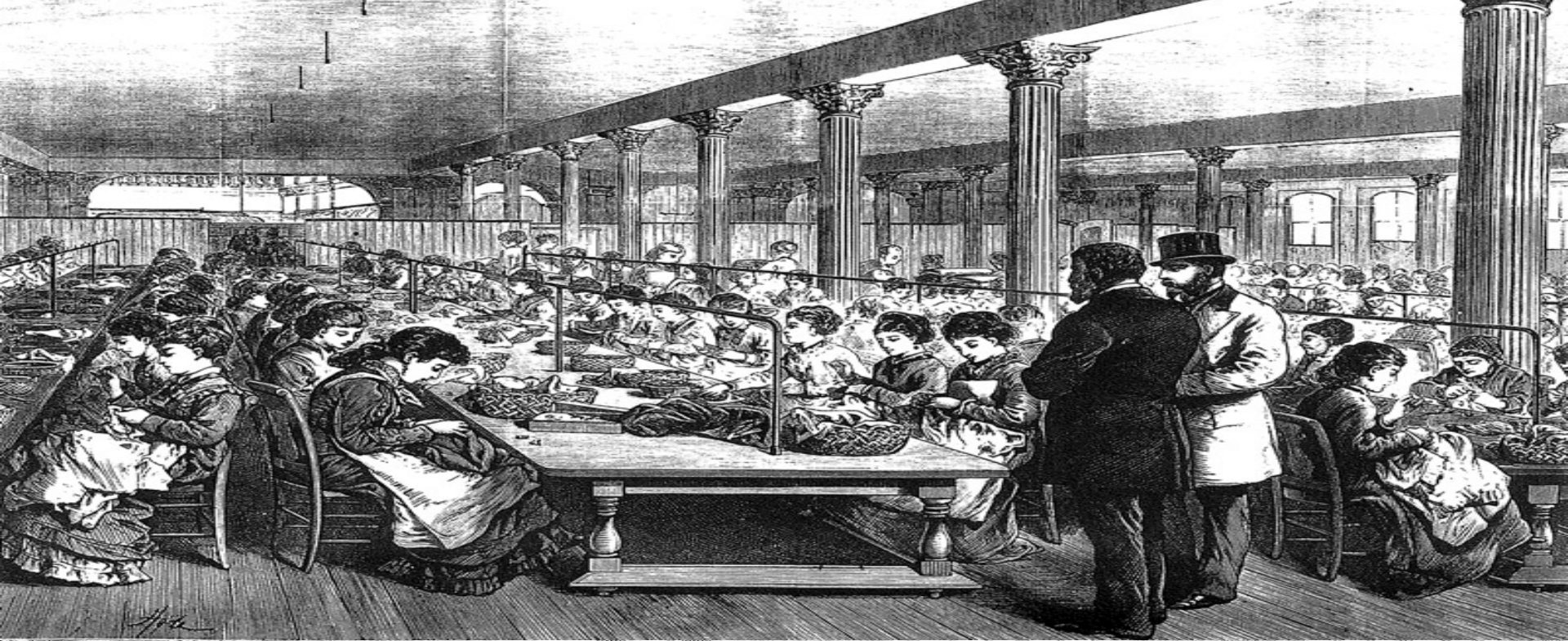
ULS344 - Milliyetçilik ve Azınlıklar

Sanayi Toplumu ve Yüksek Kùltür

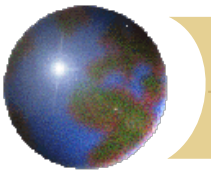

Der verlichte Deutschmeister.
 Ist denn so immer mit mei Geliebte

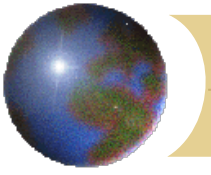

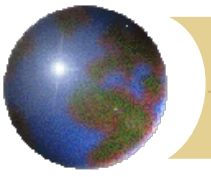
Toplumsal ve kültürel dönüşümler

Ernest Gellner: Sanayi toplumu ve yüksek kültürler

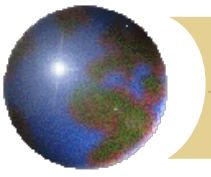
- ✦ Gellner kendi teorisini "Milliyetçiliğin yanıltıcı teorileri"ne bir tepki olarak geliştirir:
- ✦ 1) Milliyetçiliği doğal, kendiliğinden ortaya çıkaran ve kendini üreten bir fenomen olarak gören milliyetçi yaklaşım. 2) Kedourie'nin kuramı: milliyetçiliği asla formüle edilmesine gerek olmayan ve üzücü bir kaza ile ortaya çıkan fikirlerin yapay bir sonucu olarak ele almaktadır. 3) 'Uyandırma mesajının sınıflar için tasarlandığını, ancak bazı korkunç posta hatalarıyla uluslara teslim edildiğini' belirten Marksistlerin tercih ettiği 'yanlış adres teorisi'. 4) Hem milliyetçiliği sevenler hem de ondan nefret edenler tarafından paylaşılan 'Karanlık Tanrılar Teorisi'. Buna göre milliyetçilik "kan ve toprağın atılgan güçlerinin tekrar ortaya çıkışı" olarak tanımlanır.

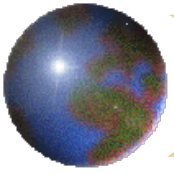
- ✦ Gellner için milliyetçilik öncelikle siyasi ve ulusal birimin uyuşması gerektiğini savunan bir politik ilkedir. Ayrıca modern dünyanın temel özelliğidir, çünkü insanlık tarihinin çoğunda siyasi birimler milliyetçi ilkeler boyunca örgütlenmemiştir. Kent devletlerinin, feodal varlıkların veya hanedan imparatorluklarının sınırları, ulusları ile nadiren çakışmaktadır. Modern öncesi dönemlerde, hükümdarların milliyeti yönetilenler için önemli değildi; Onlar için önemlisi, yöneticilerin öncekinden daha adil ve merhametli olup olmamasıydı.
- ✦ Milliyetçilik yalnızca modern dünyada sosyolojik bir zorunluluk haline geldi ve milliyetçilik teorisinin görevi bunun neden ve nasıl gerçekleştiğini açıklamaktır.

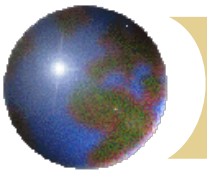
- ✦ Gellner, "iktidar" ve "kültür" arasındaki ilişkiye atıfta bulunarak, modern öncesi zamanlarda ulusların ve milliyetçiliklerin yokluğunu açıklamaya çalışıyor.
- ✦ İlk aşamada, avcı-toplayıcı safhası üzerine çok fazla durmuyor; çünkü bu aşamada devlet yok, dolayısıyla ulusal kültüre politik bir çatı katmak isteyen milliyetçiliğe yer yok. Tarımsal okur-yazar toplumlar ise oldukça istikrarlı statülerden oluşan karmaşık bir sistem ile karakterize edilir: "bir statüye sahip olma ve haklarına ve ayrıcalıklarına erişim, bu kadar bir toplumun üyesi için en önemli husustur. Bir insan sahip olduğu statüsüdür.
- ✦ Böyle bir toplumda, milliyetçi teoriye göre birbirlerine yöneltilen iki potansiyel ortak olan güç ve kültür, bir araya gelmek için pek eğilim taşımazlar. Savaşçılar, rahipler, din adamları, yöneticiler ve burgherlerden oluşan egemen sınıf, kendisini tarımsal üreticilerin büyük çoğunluğundan ayırmak için kültürü kullanıyor.

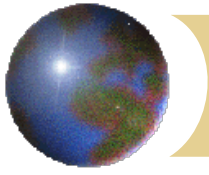
- ✦ Yönettikleri halka kültürel homojenlik dayatma, yöneticiler için herhangi bir teşvik yoktur. Aksine, onlar farklılıklarından fayda sağlıyorlar.
- ✦ Tarımsal okur-yazar toplumlarda kültürel homojenleşme olmadığından, hiçbir ulus olamaz.
- ✦ Gellner, sanayi toplumlarında iktidar ve kültür arasında tamamen farklı bir ilişki olduğunu öne sürüyor.
- ✦ Sanayi toplumlarında, 'yüksek bir kültür, toplumun tamamına yayılıyor, onu tanımlıyor ve siyaset tarafından sürdürülmelidir'. Paylaşılan kültür, tarımsal okur-yazar toplumlarda toplumsal düzenin korunması için gerekli değildir, zira statü, yani bir bireyin toplumsal roller sistemi içindeki yeri durağan ve önceden belirlenmiştir (yazgılıdır). Bu tür toplumlarda kültür, yalnızca yapının altını çizmekte ve mevcut sadakati güçlendirmektedir. Tersine, kültür, yüksek düzeyde sosyal hareketlilik açısından tanımlanan ve artık rollerin atfedilmediği sanayi toplumlarında, daha aktif bir rol oynamaktadır.

- ✦ İşin doğası, tarım toplumlarındakinden oldukça farklıdır. Herhangi bir saf biçimde yapılan fiziksel çalışmalar tamamen kaybolmuş. Hâlâ manuel iş olarak adlandırılan şey, toprağın sivri uçlu işlerle karıştırılmasını gerektirmez. Genellikle, oldukça karmaşık bir kontrol mekanizması olan bir makinenin kontrol edilmesi, yönetilmesi ve muhafaza edilmesini içerir.
- ✦ Bunun kültür için derin etkileri vardır. Çünkü sistem, 'yerel mizaç' üzerine anlam bağımlılığını artık tolere edemiyor. Dolayısıyla, kişisel olmayan, bağlam-bağımsız iletişim ve yüksek seviyede kültürel standardizasyon gereksinimi bir gereklilik haline gelir.
- ✦ Bununla birlikte, kültürün standardizasyonu için bir başka faktör var. Sanayi toplumu 'sürekli büyüme' fikrine dayanır ve bu yalnızca mesleki yapının kesintisiz bir dönüşümü ile sürdürülebilir.

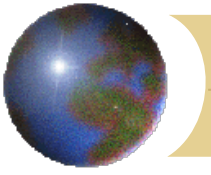

- ✦ Bu toplum, tarım çağında olduğu gibi, salt atfedilen roller oluşan istikrarlı bir sistem oluşturamaz. Üstelik, iş pozisyonlarının önemli bir bölümünde gerekli yüksek teknik becerinin olması, bu pozisyonların eşitlikçi/liyakata bağlı bir şekilde doldurulması gerektiği anlamına gelir.
- ✦ Bunun hemen sonrasında 'belirli bir eşitlikçilik' var. Toplum eşitlikçi çünkü mobil ve bir şekilde mobil olmalı. Var olmaya devam eden eşitsizlikler sürdürülmekten ziyade örtülme eğilimindedir.

Bahçe kültürleri

- ❖ Modern toplum “akışkan” bir yapıya sahip, üretim sürekli değişen bir iş bölümüne dayanır. Hiyerarşiye dayalı tarımsal toplumların aksine sınıfsal hareketliliğe önem verdiği için daha eşitlikçiydi.
- ❖ Modern toplum uzmanlaşmayı gerektirdiği için ve uzmanlaşma genel bir eğitim gerektirdiği için standartlaşma ön plana çıkıyor.
- ❖ Modern bireyi birey yapan, ona kimlik veren aldığı eğitimidir.
- ❖ Modern insan bir krala, toprağa ya da inanca sadakat beslemiyordu, bir kültüre sadakat besliyordu.
- ❖ Bu ölçüde karöaşık bir kitleseel eğitim sistemini ayakta tutabilecek tek siyasi örgütlenme biçimi ise modern devletti. Kültürle devleti bir araya getiren de buydu.
- ❖ Bu anlamda milliyetçilik, sanayi toplum düzeninin bir ürünüydü.
- ❖ Bu yüksek kültürler birer “bahçe” kültürüydüler, devlet tarafından özenle besleniyor ve korunuyorlardı. Bu anlamda modern dünya bir dizi dev akvaryumdan oluşur. Akvaryumların içindeki su ve iklim, yeni bir tür “sanayi insanının” gereksinimlerine göre düzenlenmiş. Bunu sağlayan mekanizma da devlet tarafından yürütölen kitleseel eğitim sistemiydi.

- ✦ Milletler, ancak genel toplumsal koşullar, sadece seçkinlerce değil, tüm nüfusa egemen olan standart, türdeş ve tek bir merkez tarafından control edilen yüksek kültürleri gerektirdiğinde ortaya çıkabilirlerdi.
- ✦ Bu nedenle sadece milliyetçilik çağında milletlerden söz edilebilir.